Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

3. september 2020*

Eelotsusetaotlus – Jäätmed – Saadetised – Määrus (EÜ) nr°1013/2006 – Jäätmed, mille suhtes kohaldatakse kirjaliku etteteatamise ja nõusoleku menetlust – Artikli 1 lõige 3 – Saadetised, mille suhtes kehtivad heakskiidunõuded – Direktiiv 2008/98/EÜ – Artikli 5 lõige 1 – Mõiste „kõrvalsaadus“ – Määrus (EÜ) nr°1069/2009 – Artikli 3 punkt 1 – Mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ – Saadetis, mis koosneb loomsete kõrvalsaaduste ja muude materjalide segust

Liidetud kohtuasjades C-21/19–C-23/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Gerechtshof Arnhem-Leeuwardeni (Arnhem-Leeuwardeni apellatsioonikohus, Madalmaad) 19. detsembri 2018. aasta otsustega esitatud kolm eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse 15. jaanuaril 2019, kriminaalmenetluses, milles süüdistatavad on:

XN (C-21/19),

YO (C-22/19),

P. F. Kamstra Recycling BV (C-23/19),

menetluses osalesid:

Openbaar Ministerie,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič ja C. Lycourgos (ettekandja),

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikku menetlust ja 4. detsembri 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– XN, YO ja P. F. Kamstra Recycling BV, esindajad: *advocaten* M. J. J. E. Stassen ja R. Laan,

– Openbaar Ministerie, esindaja: A. C. L. van Holland,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman, C. S. Schillemans ja H. S. Gijzen,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

– Prantsuse valitsus, esindajad: J. Traband ja D. Colas, ning A.-L. Desjonquères ja C. Mosser,

– Austria valitsus, esindajad: J. Schmoll ja G. Hesse,

– Euroopa Komisjon, esindajad: W. Farrell ja F. Thiran, ning L. Haasbeek,

olles 19. märtsi 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1013/2006 jäätmesaadetiste kohta (ELT 2006, L 190, lk 1), mida on muudetud komisjoni 16. veebruari 2012. aasta määrusega (EL) nr 135/2012 (ELT 2012, L 46, lk 30), (edaspidi määrus nr 1013/2006) artikli 1 lõike 3 punkti d; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT 2008, L 312, lk 3) artikli 5 lõiget 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrust (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus) (ELT 2009, L 300, lk 1).

2 Eelotsusetaotlused on esitatud XNi, YO ja P. F. Kamstra Recycling BV suhtes algatatud kriminaalmenetlustes seoses loomsete kõrvalsaaduste ja muude materjalide segu sisaldavate saadetiste veoga Madalmaadest Saksamaale.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1013/2006

3 Määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõigetes 1–3 on ette nähtud:

„1. Käesolevas määruses kehtestatakse menetlused ja kontrollimeetmed jäätmesaadetistele olenevalt nende päritolust, sihtkohast ja marsruudist, veetavate jäätmete liigist ja käitlusviisist sihtkohas.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse jäätmesaadetistele:

a) liikmesriikidevahelistel ühendusesisestel vedudel […]

[…]

3. Käesoleva määruse reguleerimisalasse ei kuulu:

[…]

d) jäätmesaadetised, mille suhtes kohaldatakse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. oktoobri 2002. aasta määruses (EÜ) nr 1774/2002, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaareeskirjad], sisalduvaid heakskiidunõudeid (ELT 2002, L 273, lk 1; ELT eriväljaanne 03/37, lk 92)];

[…]“.

4 Määruse nr 1013/2006 artiklis 2 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) *jäätmed* – nagu on määratletud [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta] direktiivi 2006/12/EÜ [jäätmete kohta (ELT 2006, L 114, lk 9)] artikli 1 lõike 1 punktis a;

[…]

34) *saadetis* – jäätmevedu jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise eesmärgil, kui see on kavandatud või toimub:
a) kahe riigi vahel […]

[…]“.

Direktiiv 2008/98

5 Direktiivi 2008/98 artikli 2 lõikes 2 on sätestatud:

„Sellises ulatuses, nagu need on muude ühenduse õigusaktidega hõlmatud, ei kuulu käesoleva direktiivi kohaldamisalasse järgmine:

[…]

b) loomsed kõrvalsaadused, sealhulgas määrusega (EÜ) nr 1774/2002 hõlmatud töödeldud saadused, välja arvatud saadused, mis on ette nähtud põletamiseks, ladestamiseks või kasutamiseks biogaasi või komposteerimisettevõtetes;

[…]“.

6 Direktiivi artiklis 3 „Mõisted“ on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „jäätmed“ – mis tahes ained või esemed, mille valdaja ära viskab, kavatseb ära visata või on kohustatud ära viskama;

[…]“.

7 Selle direktiivi artiklis 5 „Kõrvalsaadused“ on nähtud ette:

„1. Aine või eseme, mis on saadud sellise tootmisprotsessi tulemusel, mille esmaseks eesmärgiks ei ole antud eseme tootmine, võib ainult siis tunnistada kõrvalsaaduseks, mitte aga artikli 3 punktis 1 osutatud jäätmeteks, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) aine või eseme edasine kasutamine on kindel;

b) ainet või eset võib kasutada vahetult ilma igasuguse täiendava töötlemiseta peale selle, mis antud tööstusharus üldiselt tavaks;

c) aine või ese on toodetud tootmisprotsessi lahutamatu osana ning

d) edasine kasutamine on seaduslik, st aine või ese vastab konkreetse kasutamise osas kõigile asjakohastele tootele esitatavatele ning keskkonna- ja tervisekaitsenõuetele ega avalda lõppkokkuvõttes ebasoodsat mõju keskkonnale ega inimese tervisele.

[…]“.

Loomsete kõrvalsaaduste määrus

– Määrus nr 1774/2002

8 Määruse nr 1774/2002 artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *loomsed kõrvalsaadused*: loomade terved kehad või nende osad või artiklites 4, 5 ja 6 osutatud loomse päritoluga saadused, mis ei ole ette nähtud inimtoiduks, sh munarakud, embrüod ja sperma;

[…]

d) *3: kategooria materjal*: artiklis 6 osutatud loomsed kõrvalsaadused;

[…]“.

9 Selle määruse artiklis 6 „3. kategooria materjal“ oli sätestatud, et „3. kategooria materjal hõlmab järgmisi loomseid kõrvalsaadusi või kõnealuseid kõrvalsaadusi sisaldavaid mis tahes materjale. Väljendit „või kõnealuseid kõrvalsaadusi sisaldavaid mis tahes materjale“ kasutati ka 1. ja 2. kategooria materjali määratlemiseks selle määruse artiklites 4 ja 5.

10 Määruse nr 1774/2002 artiklis 8 „Loomsete kõrvalsaaduste ja töödeldud toodete lähetamine teistesse liikmesriikidesse“ oli lõikes 2 sätestatud, et 1. ja 2. kategooria materjali, sellest materjalist saadud töödeldud toodete ning töödeldud loomse valgu sisseveoks peab olema sihtliikmesriigi luba. Artikli 8 lõikes 3 oli ette nähtud, et lõikes 2 osutatud loomsete kõrvalsaaduste ja töödeldud toodetega on kaasas äridokument või, kui käesoleva määrusega nii nõutakse, terviseohutuse sertifikaat ja need veetakse otse sihtettevõttesse, mis peab olema heaks kiidetud vastavalt samale määrusele.

– Määrus nr 1069/2009

11 Määruse nr 1069/2009 põhjendustes 5, 6, 57 ja 58 on märgitud:

„(5) Ühenduse tervise-eeskirjad loomsete kõrvalsaaduste kogumise, transpordi, käitlemise, töötlemise, ladustamise, turulelaskmise, jaotamise, kasutamise ja kõrvaldamise kohta tuleks sätestada sidusa ja tervikliku raamistikuna.

(6) Kõnealused üldeeskirjad peaksid olema proportsionaalsed riskiga, mida loomsed kõrvalsaadused kujutavad endast inimeste ja loomade tervisele nende käitlemisel ettevõtjate poolt kogu ahela eri etappides alates kogumisest kuni kasutamise või kõrvaldamiseni. Eeskirjades tuleks arvesse võtta

ka nende toimingute ajal tekkivaid keskkonnariske. Ühenduse raamistik peaks vajaduse korral sisaldama tervise-eeskirju loomsete kõrvalsaaduste turulelaskmise, sh ühendusesisese kaubanduse ja impordi kohta.

[…]

(57) Ühenduse õigusaktide ühtsuse nimel on vaja täpsustada käesolevas määruses sätestatud eeskirjade ja ühenduse jäätmeõigusaktide vahelist seost.[…]

(58) Lisaks tuleks tagada, et komisjoni 3. mai 2000. aasta otsuses 2000/532/EÜ (millega asendatakse otsus 94/3/EÜ (millega kehtestatakse jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 75/442/EMÜ artikli 1 punkti a kohaselt jäätmete nimistu) ja nõukogu otsus 94/904/EÜ (millega kehtestatakse ohtlikke jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 91/689/EMÜ artikli 1 lõike 4 kohaselt ohtlike jäätmete nimistu)) [(EÜT 2000, L 226, lk 3; ELT eriväljaanne 15/05, lk 151)] loetletud ohtlike jäätmetega segatud või saastunud loomseid kõrvalsaadusi lähetatakse ühest liikmesriigist teise kooskõlas määrusega nr 1013/2006.[…]“.

12 Määruse nr 1069/2009 artiklis 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses sätestatakse rahvatervise ja loomade tervise-eeskirjad loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete kohta, et vältida ja minimeerida kõnealustest saadustest ja toodetest tulenevaid inimeste ja loomade terviseriske ning eelkõige selleks, et kaitsta toidu- ja söödaahela ohutust.“

13 Selle määruse artiklis 3 on sätestatud:

„Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. „loomsed kõrvalsaadused“ – loomade terved kehad või nende osad, loomsed saadused või muud loomset päritolu saadused, mis ei ole ette nähtud inimtoiduks, sh munarakud, embrüod ja sperma;

[…]

27. „jäätmed“ – jäätmed, nagu on määratletud [direktiivi 2008/98] artikli 3 punktis 1.“

14 Selle määruse artiklis 7 „Loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete liigitamine“ on lõikes 1 sätestatud:

„Loomsed kõrvalsaadused liigitatakse kategooriatesse vastavalt inimeste ja loomade terviseriski tasemele kooskõlas artiklites 8, 9 ja 10 sätestatud loeteludega.“

15 Määruse nr 1069/2009 artiklites 12–14 on muu hulgas ette nähtud tingimused, mil 1., 2., või 3. kategooria materjali, kui tegemist on jäätmetega, kas kõrvaldatakse või taaskasutatakse koospõletamise teel.

16 Selle määruse artiklis 41 „Import ja transiit“ lõikes 2 on nähtud ette:

„Erandina lõikest 1 toimub import ja transiit:

[…]

b) otsuses [2000/532] loetletud ohtlike jäätmetega segatud või saastunud loomsete kõrvalsaaduste või nendest saadud toodete puhul vastavalt määruse nr 1013/2006 nõuetele.“

[…]“.

17 Määruse nr 1069/2009 artikli 43 „Eksport“ lõikes 5 on sätestatud:

„Erandina lõigetest 3 ja 4 toimub eksport

[…]

b) otsuses [2000/532] loetletud ohtlike jäätmetega segatud või saastunud loomsete kõrvalsaaduste või nendest saadud toodete puhul vastavalt määruse nr 1013/2006 nõuetele.“

18 Määruse nr 1069/2009 artiklis 48 „Kontroll teistesse liikmesriikidesse lähetamise üle“ on ette nähtud:

„1. Kui ettevõtja soovib teise liikmesriiki lähetada 1. ja 2. kategooria materjale või 1. ja 2. kategooria materjalist saadud liha-kondijahu või loomset rasva, teavitab ta päritoluliikmesriigi pädevat asutust ja sihtkoha liikmesriigi pädevat asutust.

Sihtkoha liikmesriigi pädev asutus otsustab ettevõtja taotluse alusel kindlaksmääratud aja jooksul

a) keelduda saadetise vastuvõtmisest või

b) võtta saadetis tingimusteta vastu või

c) võtta saadetis vastu järgmistel tingimustel:
   i) kui loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooteid ei ole rõhu all steriliseeritud, tuleb neid nimetatud viisil töödelda või
   ii) loomsed kõrvalsaadused või nendest saadud tooted peavad lähetamisel vastama kõigile nõuetele, mis on inimeste ja loomade tervise kaitse seisukohalt õigustatud, tagamaks, et loomseid kõrvalsaaduseid ja nendest saadud tooteid käideldakse kooskõlas käesoleva määrusega.

[…]

6. Erandina lõigetest 1–5 saadetakse nendes lõigetes osutatud loomsed kõrvalsaadused või nendest saadud tooted, mis on segatud või saastunud jäätmetega, mis kuuluvad otsuses [2000/532] loetletud ohtlike jäätmete hulka, teise liikmesriiki ainult määruse nr 1013/2006 tingimuste alusel.

[…]“.

– *Määrus (EL) nr 142/2011*

19 Komisjoni 25. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 142/2011, millega rakendatakse määrust nr 1069/2009 ja nõukogu direktiivi 97/78/EÜ seoses teatavate selle direktiivi alusel piiril toimuvast veterinaarkontrollist vabastatud proovide ja näidistega (ELT 2011, L 54, lk 1), muudetud komisjoni 25. juuni 2019. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 2019/1084 (ELT 2019, L 171, lk 100) VIII lisa III peatükis on esitatud kaubadokumendi näidisvorm, mis peab olema kaasas muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete veo käigus Euroopa Liidu piires kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1069/2009. Selles dokumendis, mis III peatüki

punkti 4 kohaselt peab olema kaasas loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete veo käigus Euroopa Liidu piires, on lahtrit I.31 „Kauba identifitseerimisandmed“ selgitava märkusena ära toodud järgmine:

„[…] märgitakse kauba nimetus, mis on valitud järgmisest loetelust: […] tavajäätmetega segatud [loomsete kõrvalsaaduste või nendest saadud toodete liik] [EURAL-kood] […]“.

Madalmaade õigus

20 Keskkonnakaitseseaduse (Wet milieubeheer) artikli 1.1 lõikes 6 on sätestatud:

„[…] Jäätmeteks ei loeta materjale, segusid või esemeid, mis on kõrvalsaadused [direktiivi 2008/98] artikli 5 tähenduses, kui need kõrvalsaadused vastavad eespool viidatud artiklis sätestatud tingimustele ja [direktiivi 2008/98] viidatud artikli alusel vastu võetud rakendusmeetmes või ministri määruses sellega seoses nimetatud kriteeriumidele.“

21 Sama seaduse artikli 10.60 lõikes 2 on ette nähtud:

„Keelatud on [määruse nr 1013/2006] artikli 2 punktis 35 [kus on defineeritud „ebaseaduslik saadetis“] kirjeldatud tegevus.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

22 Kolmes kriminaalmenetluses süüdistab Openbaar Ministerie (Madalmaade prokuratuur) P. F. Kamstra Recyclingut ning XNi ja YOd, kaht nimetatud ettevõtja heaks töötavat füüsilist isikut (edaspidi koos „süüdistatavad“) selles, et nad saatsid 10. juuni 2011 ja 19. juuni 2012 vahelisel ajal pädevaid asutusi sellest määruse nr 1013/2006 nõuete kohaselt enne teavitamata ja/või ilma nende nõusolekuta kooskõlas nimetatud määrusega, Madalmaadest Saksamaale soolvee ja loomsete kudede segu, rasvajäätmete ja soolvee segu, reoveesetete ja teiste (tundmatute) jäätmete segu, reoveesetete ja (piimatoodete) jäätmete segu ning reoveesetete ja valgukontsentraadi segu.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vähemalt üks või kaks nendest segudest koosnesid osaliselt loomsetest kõrvalsaadustest ja osaliselt muudest materjalidest ning et loomsete kõrvalsaaduste puhul oli sel juhtumil tegemist 3. kategooria materjalidega määruse nr 1069/2009 artikli 10 tähenduses. Segud olid mõeldud kasutamiseks Saksamaal asuvas biogaasitehases.

24 See kohus märgib, et käesolevates kohtuasjades tekib küsimus, kas süüdistusaktides nimetatud segude saadetised kuuluvad määruse nr 1013/2006 või määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob esile, et prokuratuuri hinnangul tuleb kohaldada määrust nr 1013/2006, sest kõik saadetistes nimetatud segud tuleb kvalifitseerida jäätmeteks. See kohus on seisukohal, et küsimust, kas tegemist on loomsete kõrvalsaadustega, tuleb hinnata direktiivi 2008/98 artikli 5 lõikes 1 nimetatud kriteeriumide põhjal ning lähtudes mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ määratlusest määruse nr 1069/2009 artikli 3 punktis 1.

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et süüdistatavad arvavad, et käesoleval juhul tuleks kohaldada määrust nr 1069/2009, mitte määrust nr 1013/2006, sest süüdistusaktides nimetatud segud on loomsed kõrvalsaadused. Nimelt prevaleerib määrus nr 1069/2009 loomsete kõrvalsaaduste osas väidetavalt määruse nr 1013/2006 ees. Süüdistatavad põhjendavad väidet, et kõnesolevad segud on loomsed kõrvalsaadused, mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ määratlusega, mis on toodud varasemas loomsete kõrvalsaaduste määruses, st määruses nr 1774/2002. Viimati nimetatud määruse kohaselt hõlmab mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ ka „loomseid kõrvalsaadusi sisaldavaid mis tahes materjale/segusid“.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et süüdistatavad väidavad, et kuigi määruses nr 1069/2009 ei ole enam mainitud, et loomseid kõrvalsaadusi sisaldavad materjalid tuleb kvalifitseerida loomseteks kõrvalsaadusteks, ei soovitud selle määrusega siiski muuta mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ määratlust, mis on toodud määruses nr 1774/2002. Süüdistatavad põhjendasid seda seisukohta 10. märtsi 2016. aasta ekspertiisiaruandega, mille tellis esimese kohtuastmena rechtbank Gelderland (Gelderlandi esimese astme kohus, Madalmaad). Seega kuuluvad loomsete kõrvalsaaduste segud (v.a ohtlikke jäätmeid sisaldavad loomsete kõrvalsaaduste segud) samuti määruses nr 1069/2009 kasutatud mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ määratluse alla, ilma et omaks tähtsust, milline on loomsete kõrvalsaaduste proportsionaalne osakaal segu koostises, võrreldes muude materjalidega.

28 Rechtbank Gelderland (Gelderlandi esimese astme kohus), kes järgis ekspertiisiaruandes toodud arvamust, mõistis süüdistatavad neile ette heidetavates tegudes õigeks. Prokuratuur esitas seejärel nende õigeksmõistvate kohtuotsuste peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

29 See kohus täheldab, et asjakohasest õiguslikust raamistikust tuleneb, et määrus nr 1013/2006 ei ole kohaldatav saadetiste suhtes, mille suhtes kohaldatakse määruses nr 1069/2009 sisalduvaid heakskiidunõudeid. Seoses prokuratuuri seisukohaga, milles leitakse, et materjal, mida ei saa kvalifitseerida direktiivi 2008/98 artikli 5 lõike 1 tähenduses „kõrvalsaaduseks“, on „jäätmed“, mis kuuluvad määruse nr 1013/2006 kohaldamisalasse, tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus esmalt küsimuse, kuidas suhestub direktiivi 2008/98 artikli 5 lõikes 1 kasutatud mõiste „kõrvalsaadused“ määruses nr 1069/2009 sisalduva mõistega „loomsed kõrvalsaadused“. Täpsemalt küsib ta, kas materjali, mida ei saa kvalifitseerida kõrvalsaaduseks viidatud direktiivi tähenduses, võib siiski pidada „loomseks kõrvalsaaduseks“ viidatud määruse tähenduses ning kas selle võib seega määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d alusel arvata selle määruse kohaldamisalast välja.

30 Seejärel märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et on vaja tõlgendada määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d, et teha kindlaks, kuidas tuleb mõista asjaolu, et selle määruse kohaldamisalast on välja jäetud jäätmesaadetised, mille suhtes kohaldatakse määruses nr 1069/2009 sisalduvaid heakskiidunõudeid. Sellega seoses tekib küsimus, kas see väljajätmine puudutab loomsete kõrvalsaaduste vedu kahe liikmesriigi vahel, olenemata kategooriast, kuhu need materjalid kuuluvad, või puudutab see ainult määruse nr 1069/2009 artiklis 48 silmas peetud ja vastavalt sellele artiklile „loomsete kõrvalsaaduste“ ja „nendest saadud toodetega“ piirduvate materjalide, st 1. kategooria materjalide, 2. kategooria materjalide ning nendest saadud teatud materjalide, sh 3. kategooria materjalist saadud loomsete valkude vedu.

31 Viimaseks tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse, kas määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et selles sättes on silmas peetud ka loomsete kõrvalsaaduste ja muude materjalide segude saadetisi, ning kui see on nii, siis kas omab tähtsust, milline on loomsete kõrvalsaaduste proportsionaalne osakaal segu koostises, võrreldes muude materjalidega.

32 Selle kohtu sõnul tuleb nimetatud küsimuses teha kindlaks, kas määruses nr 1069/2009 kasutatud mõiste „loomsed kõrvalsaadused“ määratlusega muudeti määruses nr 1774/2002 kasutatud mõiste määratlust sisuliselt selles mõttes, et määruse nr 1069/2009 alusel ei saa teatud hulka materjale, mis on segatud teatud hulga loomse kõrvalsaadusega – nende koguste omavahelisest proportsioonist olenemata – enam kvalifitseerida „loomseks kõrvalsaaduseks“, mistõttu niisuguse segu saadetis kuulub seega määruse nr 1013/2006 kohaldamisalasse. Nimetatud kohus tõdeb, et määruses nr 1069/2009 sisalduva sellise määratluse grammatiline tõlgendus viiks järeldusele, et selle määrusega sooviti niisugune muudatus teha, aga eespool esitatud argumentide alusel, mis omakorda tuginevad eksperdiarvamusele, võiks teha vastupidise järelduse.

33 Neil asjaoludel otsustas Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Arnhem-Leeuwardeni apellatsioonikohus) kohtuasjas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas materjal, mis ei ole kõrvalsaadus direktiivi 2008/98 tähenduses, ei ole juba määratluse kohaselt ka loomne kõrvalsaadus määruse nr 1069/2009 tähenduses, millest tulenevalt ei jää kõnealune materjal vastavalt määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõikele 3 viimati nimetatud määruse kohaldamisalast välja? Või ei ole välistatud, et materjal kuulub „loomse kõrvalsaaduse“ määratluse alla määruse nr 1069/2009 tähenduses, kuigi see ei vasta direktiivi 2008/98 artikli 5 lõike 1 tingimustele, millest tulenevalt ei kuulu kõnealune materjal automaatselt määruse nr 1013/2006 kohaldamisalasse?

2. Mida tuleb mõista määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõikes 3 viidatud jäätmesaadetistena, mille suhtes on kohaldatavad määruses nr 1774/2002 (nüüd „määrus nr 1069/2009) sisalduvad heakskiidunõuded: kas nende all on mõeldud loomsete kõrvalsaaduste vedu (ühest liikmesriigist teise), ilma et oleks oluline, millisesse kategooriasse kõnealune materjal kuulub? Või on nende all mõeldud määruse nr 1069/2009 artiklis 48 (varem määruse nr 1774/2002 artikkel 8) nimetatud materjali vedu, mis hõlmab üksnes loomseid kõrvalsaadusi ja nendest saadud tooteid viidatud sätte tähenduses, seega 1. kategooria materjale, 2. kategooria materjale ja nendest saadud teatud tooteid, sealhulgas 3. kategooria materjalidest saadud töödeldud loomseid valke?

3. Kas juhul, kui määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 sissejuhatavas lauseosas ja punktis d viidatud jäätmesaadetiste all, mille suhtes on kohaldatavad määruses nr 1774/2002 (nüüd määrus nr 1069/2009) sisalduvad heakskiidunõuded, on mõeldud loomsete kõrvalsaaduste vedu (ühest liikmesriigist teise), ilma et oleks oluline, millisesse kategooriasse kõnealune materjal kuulub, tuleb määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 sissejuhatavat lauseosa ja punkti d lisaks tõlgendada nii, et nende jäätmesaadetistega on mõeldud ka loomsetest kõrvalsaadustest ja muudest materjalidest koosneva segu vedu, ja kui vastus on jaatav, siis kas seejuures on oluline loomsete kõrvalsaaduste ja muude materjalide vahekord segus? Või kaotab loomne kõrvalsaadus loomse kõrvalsaaduse staatuse määruse nr 1069/2009 tähenduses ja muude materjalidega segunemise tõttu loetakse seda jäätmeks määruse nr 1013/2006 tähenduses?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

34 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2008/98 artikli 5 lõiget 1 ja määruse nr 1069/2009 artikli 3 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et materjali, mida ei saa kvalifitseerida „kõrvalsaaduseks“ esimesena nimetatud sätte tähenduses, võib siiski pidada „loomseks kõrvalsaaduseks“ teisena nimetatud sätte mõttes.

35 Ühelt poolt tuleb meelde tuletada, et direktiivi 2008/98 artikli 5 lõike 1 kohaselt on „kõrvalsaadus“ aine või ese, mis on saadud sellise tootmisprotsessi tulemusel, mille esmaseks eesmärgiks ei ole antud eseme tootmine, ja mis vastab teatud hulgale tingimustele, mis on loetletud artikli 5 lõike 1 punktides a–d. Lisaks, vastavalt määruse nr 1069/2009 artikli 3 punktile 1 on „loomsed kõrvalsaadused“ loomade terved kehad või nende osad, loomsed saadused või muud loomset päritolu saadused, mis ei ole ette nähtud inimtoiduks, sh munarakud, embrüod ja sperma. Neist kahest sättest tuleneb seega, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 39, et direktiivi 2008/98 artikli 5 lõikes 1 sisalduv mõiste „kõrvalsaadus“ ja määruse nr 1069/2009 artikli 3 lõikes 1 määratletud mõiste „loomne kõrvalsaadus“ ei lange kokku ega viita ka kuidagi teineteisele.

36 Esiteks on direktiivi 2008/98 artikli 5 lõikes 1 sätestatud, et materjali, mida käsitatakse „kõrvalsaadusena“ selle sätte tähenduses, ei loeta selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvateks jäätmeteks. Seega välistavad direktiivis 2008/98 sisalduvad mõisted „kõrvalsaadus“ ja „jäätmed“ kõnealuse sätte kohaselt teineteist vastastikku.

37 Seevastu tuleneb eeskätt määruse nr 1069/2009 artiklitest 12–14, kuivõrd neis on nähtud muu hulgas tingimused, mille täidetuse korral 1., 2., ja 3. kategooria loomsed kõrvalsaadused, kui tegemist on jäätmetega, kõrvaldatakse või taaskasutatakse koospõletamise teel, et „loomsed kõrvalsaadused“ selle sätte mõttes võivad kujutada endast „jäätmeid“ direktiivi 2008/98 artikli 3 lõikes 1 sisalduva määratluse järgi, millele on viidatud määruse nr 1069/2009 artikli 3 punktis 27.

38 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb vastata esimesele küsimusele, et direktiivi 2008/98 artikli 5 lõiget 1 ja määruse nr 1069/2009 artikli 3 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et materjali, mida ei saa kvalifitseerida „kõrvalsaaduseks“ esimesena nimetatud sätte tähenduses, võib siiski pidada „loomseks kõrvalsaaduseks“ teisena nimetatud sätte mõttes.

Teine küsimus

39 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et selle sätte kohaselt on määruse kohaldamisalast välja arvatud kõik määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse kuuluvad loomsete kõrvalsaaduste saadetised või üksnes teatud saadetised, mis vastavad viimati nimetatud määruses sätestatud eritingimustele.

40 Olgu märgitud, et Euroopa Kohus juba vastas sellele küsimusele 23. mai 2019. aasta kohtuotsuses ReFood (C-634/17, EU:C:2019:443), milles kuulutati otsus pärast käesoleva eelotsusetaotluse esitamise kuupäeva.

41 Selles kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et loomsete kõrvalsaaduste saadetised, mis kuuluvad määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse, ei kuulu määruse nr 1013/2006 kohaldamisalasse, välja arvatud juhul, kui määruses nr 1069/2009 on määruse nr 1013/2006 kohaldamine sõnaselgelt ette nähtud.

42 Tegemist on olukordadega, mis on reguleeritud määruse nr 1069/2009 artikli 41 lõike 2 punktis b ja artikli 43 lõike 5 punktis b ning artikli 48 lõikes 6, mis puudutavad loomseid kõrvalsaadusi, mis on segatud või saastunud ohtlike jäätmetega (vt selle kohta 23. mai 2019. aasta kohtuotsus ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, punktid 53–55).

43 Nii leidis Euroopa Kohus, et määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d ei saa tõlgendada nii, et selle sätte kohaselt on selle määruse kohaldamisalast välja arvatud üksnes loomsete kõrvalsaaduste saadetised, millele kohaldatakse määruse nr 1069/2009 artikli 48 lõikes 1 ette nähtud menetlust, nimelt 1. ja 2. kategooria materjalid selle määruse artiklite 8 ja 9 tähenduses ning nendest saadud teatavad tooted, ent mitte 3. kategooria loomsed kõrvalsaadused selle määruse artikli 10 tähenduses, mis jäävad määruse nr 1013/2006 kohaldamisalasse (vt selle kohta 23. mai 2019. aasta kohtuotsus ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, punkt 60).

44 Eelöeldust tuleneb, et määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tõlgendamise ja sellest tulenevalt määruse nr 1069/2009 kohaldatavuse puhul ei oma tähtsust, kas asjasse puutuv materjal kuulub 1., 2., või 3. kategooria materjalide hulka.

45 Eeltoodud kaalutluste põhjal tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et loomsete kõrvalsaaduste saadetised, mis kuuluvad määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse, ei kuulu määruse nr 1013/2006 kohaldamisalasse, välja arvatud juhul, kui määruses nr 1069/2009 on määruse nr 1013/2006 kohaldamine sõnaselgelt ette nähtud.

Kolmas küsimus

46 Kolmanda küsimusega, mille lahtimõtestamisel tuleb arvesse võtta käesoleva kohtuotsuse punktides 22 ja 23 kokku võetud teavet, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas põhikohtuasjas vaidluse all olevas saadetises sisalduvate materjalide kohta, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et see säte on kohaldatav selliste saadetise suhtes, milleks on segu, mis koosneb 3. kategooria loomsetest kõrvalsaadustest määruse nr 1069/2009 artikli 10 tähenduses ja muudest materjalidest, mis on määruse nr 1013/2006 tähenduses tavajäätmeted, ja jaatava vastuse korral – kas loomsete kõrvalsaaduste osakaal segus omab sellega seoses tähtsust.

47 Kuna, nagu sai juba teise küsimuse analüüsimisel tõdetud, määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkt d välistab selle määruse kohaldamisalast loomsete kõrvalsaaduste saadetised, mis kuuluvad määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse, välja arvatud olukorras, kus viimati nimetatud määruses on määruse nr 1013/2006 kohaldamine sõnaselgelt ette nähtud, siis tuleb kolmandale küsimusele vastamiseks kindlaks teha, kas määrus nr 1069/2009 on kohaldatav loomsete kõrvalsaaduste ja tavajäätmete segu suhtes.

48 Mõiste „loomsed kõrvalsaadused“, nii nagu see oli defineeritud määruse nr 1774/2002 artikli 2 lõike 1 punktis a koostoimes selle määruse artiklitega 4, 5 ja 6, hõlmas „kõnealuseid kõrvalsaadusi sisaldavaid mis tahes materjale“. Määruse nr 1069/2009 artikli 3 punktis 1 sätestatud „loomsete kõrvalsaaduste“ määratlus ning artiklid 8, 9 ja 10, mis käsitlevad vastavalt 1., 2., ja 3. kategooria materjale ei täpsusta samas sõnaselgelt, kas nad hõlmavad „kõnealuseid kõrvalsaadusi sisaldavaid mis tahes materjale“.

49 Sellest ei järeldu siiski, nagu oleks liidu seadusandja soovinud jätta määrusega nr 1069/2009 kehtestatud korra alt välja loomsed kõrvalsaadused, mis on segatud muude materjalidega.

50 Sellega seoses tuleb esmalt tõdeda, et määruse nr 1069/2009 artikli 41 lõike 2 punktis b ja artikli 43 lõike 5 punktis b on vastavalt sätestatud, et otsuses 2000/532 loetletud ohtlike jäätmetega segatud või saastunud loomsete kõrvalsaaduste või nendest saadud toodete import ja transiit ning eksport toimub erandina ainult vastavalt määruse nr 1013/2006 sätetele.

51 Samuti on määruse nr 1069/2009 artikli 48 lõikes 6 täpsustatud, et erandina selle artikli lõigetest 1–5 saadetakse nendes lõigetes osutatud loomsed kõrvalsaadused või nendest saadud tooted, st 1. ja 2. kategooria materjalid ning teatavad nendest saadud tooted, mis on segatud või saastunud niisuguste ohtlike jäätmetega, teise liikmesriiki ainult määruse nr 1013/2006 tingimuste alusel.

52 Ent kuigi loomsete kõrvalsaaduste ja jäätmete segu oli igal juhul selle määruse kohaldamisalast välja jäetud, ei olnud alust lisada sellesse määrusesse erandeid loomsete kõrvalsaaduste ja ohtlike jäätmete segude kohta.

53 Teiseks, nagu toonitab kohtujurist oma ettepaneku punktis 83, leiab tõik, et loomsete kõrvalsaaduste ja jäätmete segu kuulub määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse, kinnitust määruse nr 142/2011 sätetest, rakendusmäärusega nr 2019/1084 muudetud kujul. Nimelt, ehkki nimetatud rakendusmäärusega tehtud muudatused ei ole põhikohtuasjas vaidluse all olevate asjaolude suhtes kohaldatavad, tuleb märkida, et nüüdseks sisaldab määrus nr 142/2011 VIII lisa III peatükis kaubadokumendi näidisvormi, mis peab olema kaasas muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete veo käigus Euroopa Liidu piires kooskõlas määrusega nr 1069/2009, ja kus on kauba hulgas, millega peab see kaubadokument liidusisese veo käigus kaasas olema, sõnaselgelt ära nimetatud loomsete kõrvalsaaduste ja tavajäätmete segud.

54 Kolmandaks olgu öeldud, et nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 73 ja 74, tuleneb määrust nr 1069//2009 ettevalmistavatest dokumentidest, et liidu seadusandja käsitles spetsiifiliselt küsimust, milline kord on kohaldatav loomsete kõrvalsaaduste ja tavajäätmete segust koosnevate

saadetiste suhtes ning välistas nende segude kuulumise selle määruse artikli 41 lõike 2 punktis b, artikli 43 lõike 5 punktis b ja artikli 48 lõikes 6 sisalduvate erandite alla, välistades niiviisi selle, et neist koosnevad saadetised oleksid allutatud määruse nr 1013/2006 sätetele.

55 Seega tuleneb nii asjaolust, et on olemas sätted, mis näevad ette loomsete kõrvalsaaduste ja ohtlike jäätmete segude suhtes kohaldatava erandkorra, ning määruse nr 142/2011 analüüsist ja määruse nr 1069/2009 saamisloost, et viimati nimetatud määrus on loomsete kõrvalsaaduste ja tavajäätmete segudest koosnevate saadetiste suhtes kohaldatav.

56 Neljandaks tuleb märkida, et niisugune järeldus säilitab määruse nr 1069/2009 nimetatud sätete soovitud toime, võttes arvesse selle määrusega saavutada tahetud eesmärki.

57 Nimelt on selle määruse eesmärk esiteks luua muu hulgas loomsete kõrvalsaaduste transpordile kohaldatavate tervise-eeskirjade sidus ja terviklik raamistik, mis oleks proportsionaalne riskiga, mida loomsete kõrvalsaaduste käitlemine ettevõtjate poolt kogu ahela eri etappides alates kogumisest kuni kasutamise või kõrvaldamiseni inimeste ja loomade tervisele kujutab, ning mis võtaks arvesse ka erinevate toimingutega seotud keskkonnariske. Teiseks, nagu tuleneb määruse nr 1069/2009 põhjendustest 57 ja 58, on selle eesmärk ka täpsustada liidu õigusaktide sidususe nimel seost selles määruses sätestatud eeskirjade ja liidu jäätmeõigusaktide, eeskätt määruse nr 1013/2006 vahel, mis puudutab loomsete kõrvalsaaduste eksporti, importi ja kahe liikmesriigi vahelisi saadetisi (23. mai 2019. aasta kohtuotsus ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, punkt 49).

58 Seega soovis liidu seadusandja määrusega nr 1069/2009, mis võeti vastu pärast määrust nr 1013/2006, luua loomsete kõrvalsaaduste veole kohaldatavate eeskirjade tervikliku raamistiku, ning jätta sellega hõlmatud loomsete kõrvalsaaduste saadetised määruse nr 1013/2006 kohaldamisalast kõrvale, kui sõnaselged erandid välja arvata (23. mai 2019. aasta kohtuotsus ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, punkt 56).

59 Sellest järeldub, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 81, et seadusandja soovis, et määruse nr 1069/2009 kohaldamisala hõlmaks kõiki loomsete kõrvalsaaduste saadetisi, sh niisuguste kõrvalsaaduste segud jäätmetega, jättes aga samal ajal loomsete kõrvalsaaduste ja ohtlike jäätmete segude saadetiste suhtes kehtima määruses nr 1013/2006 sätestatud eriregulatsiooni.

60 Tuleb täpsustada, et kuna määrustes nr 1013/2006 ja 1069/2009 puuduvad sellekohased märkused, siis tuleb asuda seisukohale, et neis ei ole määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d ja määruse nr 1069/2009 eriregulatsiooni kohaldatavuse eeldusena nähtud ette mingit loomsete kõrvalsaaduste osakaalu alampiiri nende saaduste ja ohtlike jäätmete segus.

61 See täpsustus ei mõjuta siiski pädevate haldusorganite ja kohtute kohustust kohaldada määrusega nr 1013/2006 kehtestatud korda olukordade suhtes, milles konkreetsetest, asjakohastest ja kokkulangevatest tõenditest nähtub, et asjasse puutuv ettevõtja lisas saadetisse kuuluvatele jäätmetele mingi koguse loomseid kõrvalsaadusi, mille esinemist saab selgitada üksnes eesmärgiga hiilida kõvale määrusest nr 1013/2006 ja tuua kunstlikult kaasa määruse nr 1069/2009 kohaldamine.

62 Nimelt, niisugustel juhtudel, mis toovad ilmsiks kuritarvitusliku praktika olemasolu, on liidu normide soovitud toime säilitamiseks vaja kohaldada määrust nr 1013/2006, kuivõrd selle ese ja eesmärk on niisugustel asjaoludel esimuslikud määruse nr 1069/2009 eseme ja eesmärgi ees.

63 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 1013/2006 artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et see säte on kohaldatav selliste saadetise suhtes, milleks on segu, mis koosneb 3. kategooria loomsetest kõrvalsaadustest määruse nr 1069/2009 artikli 10 tähenduses ja muudest materjalidest, mis on määruse nr 1013/2006 tähenduses tavajäätmed. Loomsete kõrvalsaaduste osakaal segus ei oma selles osas tähtsust.

Kohtukulud

64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid, artikli 5 lõiget 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus), artikli 3 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et materjali, mida ei saa kvalifitseerida „kõrvalsaaduseks“ esimesena nimetatud sätte tähenduses, võib siiski pidada „loomseks kõrvalsaaduseks“ teisena nimetatud sätte mõttes.**

2. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1013/2006 jäätmesaadetiste kohta, mida on muudetud komisjoni 16. veebruari 2012. aasta määrusega (EL) nr 135/2012, artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et loomsete kõrvalsaaduste saadetised, mis kuuluvad määruse nr 1069/2009 kohaldamisalasse, ei kuulu määruse nr 1013/2006 (määrusega nr 135/2012 muudetud kujul) kohaldamisalasse, välja arvatud juhul, kui määruses nr 1069/2009 on määruse nr 1013/2006 (määrusega nr 135/2012 muudetud kujul) kohaldamine sõnaselgelt ette nähtud.**

3. **Määruse nr 1013/2006 (määrusega (EL) nr 135/2012 muudetud kujul) artikli 1 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et see säte on kohaldatav selliste saadetise suhtes, milleks on segu, mis koosneb 3. kategooria loomsetest kõrvalsaadustest määruse nr 1069/2009 (määrusega (EL) nr 135/2012 muudetud kujul) artikli 10 tähenduses ja muudest materjalidest, mis on määruse nr 1013/2006 tähenduses tavajäätmed. Loomsete kõrvalsaaduste osakaal segus ei oma selles osas tähtsust.**

Allkirjad